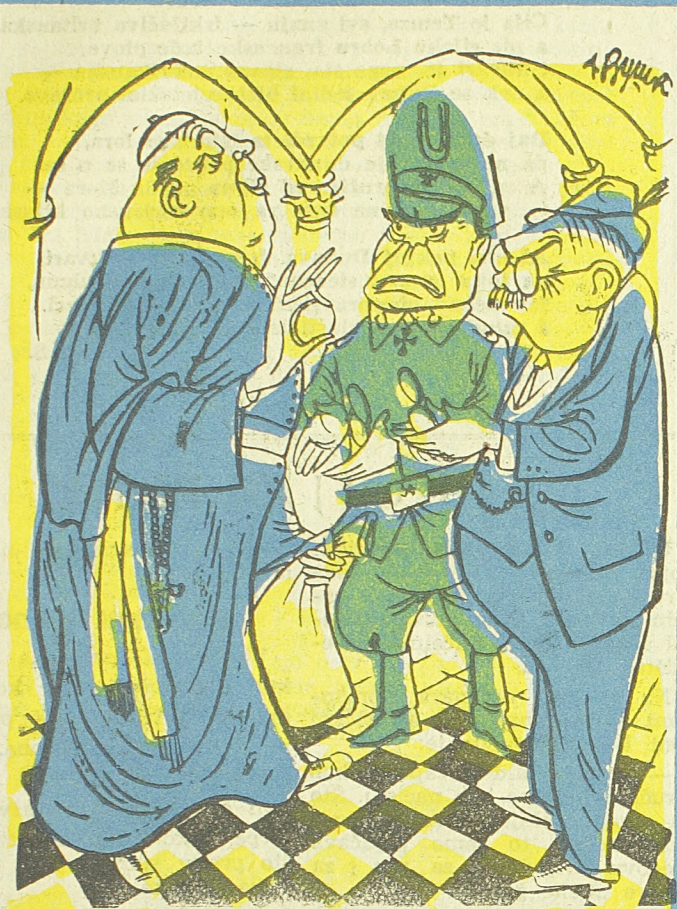

JEŽ

BROJ 477

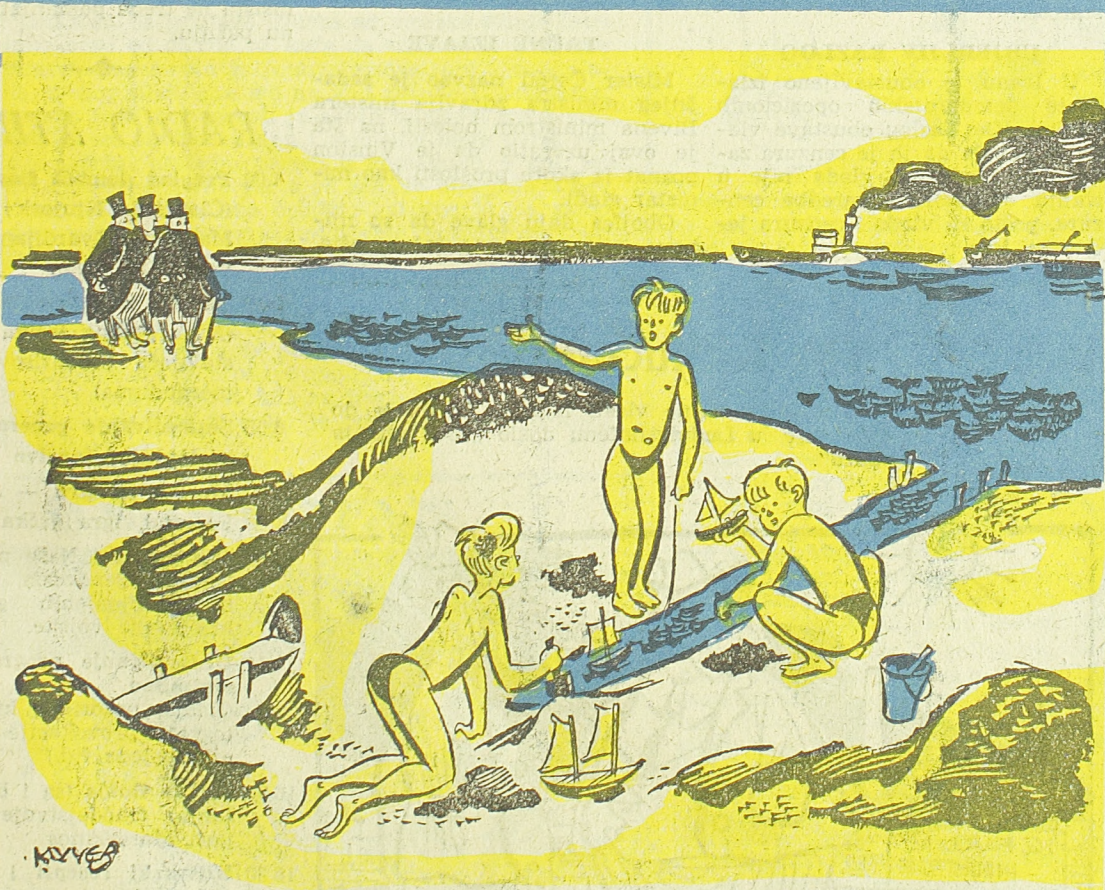
BEOGRAD, 21 AVGUST 1948

3 DIN.

Zlatni blagoslov

Pop Draganović: Vjerni Vladko i Ante, u svemu i uvijek složni kao braća, primite ovaj blagoslov svetog oca i drugih naših inozemnih prijatelja, primite i ne svadite se dieleći ga.

Nepotrebna predostrožnost

— Pazi, Mišo, nemoj tako da kopaš u širinu. Mogu one čike da nam ga internacionalizuju...
— Ama, kopaj slobodno, ne damo im mi to!

BUHŠTABIRANJE

— Halo, dobićete pomoć... pišite slovo po slovo: p — kao podvala, o — kao oguliti, m — kao mamac, o — kao obmanuti i na kraju ćuran. Dakle: pomoć...

List „Nacional Cajtung“ javlja da Amerikanci namjeravaju da osnuju nezavisnu rursku državu.

— Evo, izvršio sam i pripreme za nezavisnost.

Vladko, Mr. Peri, pontifeks i nadglavnik žale slučaj

NAS DEŽURNI saradnik sinoć je stenografisao sljedeće depeše, koje je uspio uhvatiti na kratkom talasu:

„Gospon Božo Kavran, Zagreb. Zakaj smo vas vruga slali, kad vas svih spremili u rešt? Ostanite pri tvrdnji da ste oduvijek bili dosljedan demokrat. Vaše tvrdnje ćemo potkriepiti uvjerenjem koje ću vam izdati osobno (ako šta uzvriedi). Bog i Hrvati. Vaš Vladko.“

„Mister Kavran. Trista vam milijardi đavola. Zar smo vas zato plaćali, gostili i častili, da odete u Udbu da sve istriljate. Mister Džordž se strašno ljuti na vas i ostale šeptrilje. Skandal. Odričem vas se. Agent br. 30-101, Peri.“

„Ljubljenom sinu u Hristu Božidariusu Kavranusu, velikomučeniku. Naše očinsko srce krvari zbog vas i ostalih milih nam bogoljubnih sinova, koji dopadoše u ropstvo novih filistimljana. Svakog dana služimo svete mise i molimo se da stvoril čudo, te da vas oslobodi nevjerničkog ropstva. Ako vas objese, molićemo svetog Petra da vas pusti u raj bez purgatorija i procedure, samo nemojte više govoriti o našoj svetosti, i tako ste već napričali više nego što treba. Pax vobiscum. Pontifex Plus.“

„Viskonaslovniku, postrojniku i sveučilištaru Boži Kavranu. Jedino što ste zavriedili, to je na

polju promičbe (kad ste za mene javno rekli da sam pošten građanin) inače ste kenjac obični. Šaljemo vas u diverzante, a vi pravo na obtuženičku klupu. Bedak! Razriešavam vas dužnosti dužnostnika. Za dom spreman: Nadglavnik.“

— Nema ju posla — Ja imam dosta posla!

(„Tvorba“, Prag)

MA LA GEOGRAFIJA

SAD

Geografski položaj

SAD je ogromno područje sjeverno, zapadno i južno od Volstrita. Istočno od Volstrita se nalazi „gvozdena zavjesa“ (Made in England, Čerčil and Fulton Co.). Priroda je u SAD veoma bogata: ima livada, oranica, šuma, rudnika i ekspanzije. Posljednje se poglavito upotrebljava za izvoz.

Stanovnici

Stanovnici su fizički veoma razvijeni, snažni ljudi. I najslabiji stanovnik Volstrita može lijevom rukom da digne milionske profite. Rasne diskriminacije takoreći nema. Često se mogu vidjeti crnci u društvu bijelaca kad ih ovi posljednji vode na linčovanje. Inače od linčovanja strada sve manje ljudi, a daleko ih više umire u krevetima. Zbog toga stotine hiljada Amerikanaca — tako tumače njihovi profesori ekonomije — radije spavaju po parkovima, pod mostom itd.

Opšta kultura

Kultura je na visokom stepenu, zahvaljujući zalaganju društava Kju-Klus-Klan, Katolička kongregacija, Američka legija i dr. Ta društva priređuju keč-eske-ken pod vodom, utakmice — ko može 3 dana bez prestanka plesati, raspisuju konkurs ko će pojesti više krofnji i uopšte šire američki način života. Gangsteri sve više nestaju iz SAD, jer mogu da žive u Bizoniji legalno...

Industrija i trgovina

Jedan od glavnih proizvoda američke industrije je film, čija je proizvodnja toliko usavršena i racionalizovana da publika uopšte više ne mora da ga gleda, pošto unaprijed zna sve šta se u njemu dešava. U njemu se ništa ne dešava, osim što starovi mije njaju toalete. Drugi po važnosti proizvod je seks-epil, ali uglavnom za domaće tržište.

Uvoz se uglavnom sastoji od eks-kraljeva, eks-Mačeka i drugih eks-firera. Izvoze bofi kao što je Maršalov plan. Trumanova doktrina i atomska politika.

Sama citati

VAROŠ NA JAVNOJ PRODAJI

Tennessee Valley Authority (Uprava hidrocentrale u državi Tenesi) ponudiće na prodaju, na javnoj licitaciji, grad Noris, država Tenesi, kojim se upravljalo kao uzorom jedinstvenog planiranja malih gradskih opština. Najniža početna cijena iznosi 1,849.750 dolara.

Broj stanovništva Norisa je 1.250. Grad ima 341 stanbenu zgradu, kombinovanu osnovnu i srednju školu, radnje, poštu, telefonsku centralu i sve druge uobičajene javne ustanove. Njegove kuće od crvene cigle sa bijelim okvirima griju se električno. Grad ima vrtove, kružne puteve, ograđena odmarališta i skoro sve ono što oduševljeni planeri mogu izmisliti za jednu varoš koja je potpuno pod njihovom kontrolom. U ovom momentu on ima nešto što nije planirano — epidemiju boginja.

Stanovništvo je nezadovoljno zbog napuštanja od strane TBA, i preko jedne građanske organizacije pokušaje da učestvuje na licitaciji kako bi spriječilo da grad padne u ruke eventualnih eksploatatora.

(„The Times“, London)

Prisno poznanstvo

Engleske vlasti na Malaji zabranile su prikazivanje filma po Dikensovom djelu „Povjest od dva grada“ s motivacijom da „aziski svijet ne smije da gleda filmove koji prikazuju akte nasilja“. Ova zabrana potpuno je umjesna pošto „aziski svijet“ svaki dan ima prilike da se mnogo neposrednije upozna s takvim aktima — i to ne na kinematografskom platnu, već na vlastitoj koži.

STARAČKA BRZINA

Prilikom svoje posljednje posjete frontu kod Gramosa predsjednik „vlade“ u Atini, Sofulis, izjavio je u Kastoriji: „Ne odlazim odavde, dok ne ponesem i pobjedu.“

Poslije četiri dana, međutim, devedesetogodišnji Sofulis napustio je front i vratio se u Atinu, ali — bez pobjede. Na pitanje novinara, Sofulis je odgovorio da pobjeda polako dolazi. Atinski krugovi pripisuju ove kontradiktorne izjave Sofulisove dubokoj starosti.

UBJEDLJIV RAZLOG

U Iranu je obustavljeno izlaženje demokratskih opozicionih listova. Kao razlog obustave vlada je navela da ih je cenzura zabranila. Međutim, vlada nije u stanju da zabrani naredbe cenzure, pošto su vlada i cenzura jedno te isto.

Na lijepom plavom Dunavu

Na zelenkastom Dunavu, ili: „lijepom-plavom“, što nama ne za valcere već za privredu treba, zaljuljali se brodovi s tuđim „stečenim pravom“ i žalba za prohujalim odjekuje do neba.

Još odavno ga uzeše, k'o djetence, pod svoje, i sve narode dunavske gurnuše da se glože — ti gospodari objesni što kartu svijeta kroje, što im bi dano da tlače i pusta blaga množe.

Cija je Temza, svi znaju — isključivo britanska, a niz rijeku Loaru francuske lađe plove, i Misuri je, nego šta, strogo američanska — a nek se Dunav jedini bjelosvjetskim prozove.

Daj da se opet potvrdi ta istoriska lora, da ne bi zemlje dunavske pouzdale se u se. A oni pipke pružiće od Ulma pa do Mora — ta valjda ovi ne čuše za ono trojansko kljuse!

Al eto, pokraj Dunava drugače stoje stvari, pa tonu „prava stečena“ ispod Kalemegdana, jer nekad obespravljani svoji su gospodari. I zalud snovi o vlasti iz prohujalih dana.

M. S.

SPECIJALISTA

Ukazom komandanta američke vojne uprave u američkom sektoru Berlina postavljen je za načelnika štaba „Crne garde“ general Halder, bivši načelnik generalštaba Firera.

Na pitanje novinara komandant vojne uprave u američkoj zoni Berlina izjavio je:

— Ja sam Haldera zaposlio kao stručnjaka, a ne kao nacistu. Što on usput slučajno ima praksu i kao nacista, to samo pojačava njegovu vrijednost za nas i za ciljeve „Crne garde“.

GLADNI MILIONARI

Kako javlja list „Sanpao“ svi Kinezi u Čang Kaj Sekovoj Kini, koji su u mogućnosti da imaju bar jedan američki dolar, postali su milionari, pošto jedan američki dolar u Kuomintangovoj Kini vrijedi 12 miliona kineskih dolara.

TAČNE IZJAVE

Mister Čerčil nazvao je sadašnjeg ministra zdravlja mistera Bivena ministrom bolesti, na šta je ovaj uzvratilo da je Winston poznat iz skore prošlosti kao ministar gladi.

Obojica daju glave da su njihove izjave potpuno tačne, ušta,

uostalom, ne sumnjaju ni milioni Engleza.

POZNATIM TRAGOM

Vlada SAD priprema novi zakon protiv špijunaže kojim se dopušta prisluškivanje privatnih razgovora preko telefona.

Očekuju se zakonski propisi koji će dozvoliti zavirivanje u šerpe, kako se ne bi skuvalo nešto protiv jednoobrazne dvopartijske politike.

STROGOST

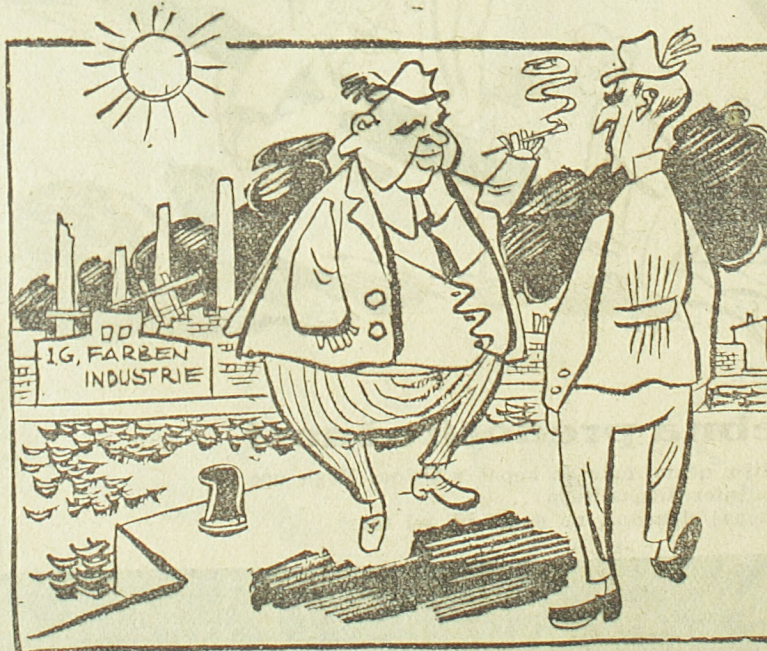
Organi italijanskog ministra unutrašnjih poslova Selbe nisu uspjeli da pronađu u cijeloj Italiji nijednu fašističku organizaciju. Što se pak tiče organizacija koje same priznaju da su fašističke, policijski organi i njihov šef uvjeravaju da priznanjima fašista ne treba poklanjati ozbiljnu pažnju.

RADIO ATINA

- 7,00 Pregled domaće štampe (Članci iz Njujork Tajmsa, Manchester Gvardijana, Observatore Romano)
- 8,10 Emisija za Ameriku (Kurs grčkog jezika za sastavljače Calderisovih memoranduma)
- 8,55 Smjenjivanje generala iz posljednje ofanzive
- 10,00 Muzika za igru — Svira Forestal, igra grčka vlada
- 10,30 Čas poezije „Naše pobjede“ izmislio Pendrekis, recituje hor smijenjenih generala kraljevske vojske.
- 15,10 Objavljivanje programa za sutradan (Radio, pozorište, kinematografi, provokacije sjevernih susjeda itd.)
- 16,00 Služba Božja (sa i bez vješanja) činodejstvuje Patrijarh Maraskinos
- 16,30 Kuvarski recepti i savjeti domaćicama (Kako gurmanski pripremiti recepte o savremenim metodama gladovanja)
- 20,00 Nauka i tehnika (Inženjer Zandararis o najnovijim tekovinama primijenjene nauke o koncentracijama logorima)
- 21,20 Glas Amerike (slušanje obavezno)
- 22,20 Glas Engleske (slušanje poželjno)

Nije isključeno

Francuske vojne vlasti izjavile su da je do eksplozije u Ludvigshafenu došlo „zbog uticaja sunca“.

— Zar nećeš na sunčanje?
— Ne. Popio sam dva praška protiv glavobolje, pa se bojim da na suncu ne eksplodiram.

DVIJE GODINE KAKO MALI DOKICA PIŠE „JEŽU“

Veliki parastos

VRATIO se deda iz banje a došo i čika boža s mora pa i čika sima sa sela i baš sad kad se navršilo dve godine kako moja pisma izlaze u ježu i kad sam teo da pravim bilans sastali se ratni dobitnici i gundaši pa ko na parastosu izređali mile i drage profite što im ispustiše dušicu u dfj i fnrj i ostaviše ih da za njima do groba tuguju.

Počo čika boža kako je grdna gungula po vozovima a u banje i na moru letuje samosami božji radnik i činovnik, nigde da vidiš pred restoran il u vilu da zasedne neki čaršijski čovek a deda kaže izokrenulo se sve tumbe pa prosto ne znaš kako da se upišeš u knjigu, da l da kažeš trgovac u penziju bez penziške prinadležnosti il da meteš zanimanje bez a ranije bre kad kažeš grosista svak ti se klanja do zemlje a sada da se zacene od smeja ko da si božeme prosti glupi avgust a čika sima kaže bre pajo preuredilj onu tvoju magazu pa kad je primiš natrag mogo bi tanušil otvoriš a deda kaže a tvoja pokojna parna strugara ima dvaput veći kapacitet pa u dve smene moš četri puta više da nastružeš a čika sima kaže more da ni je danas makar stara količina strugotina a vala žalije mi je oni četres ektara nego šuma na rožaju a čika boža kaže ni sam nisam znao šta mogu da proizvedu jadne moje dve fabrike a deda kaže pre su se žalili na eksploataciju radnika a sad je eksploatacija mašina i kladio bi se kad isfabrikuju nove moderne mašine ima sve stare da se bace a čika đura kaže da je najbolnije kad se čoveku oduzme mlin jer tu se melje brašno za lebac a on bož oprostilj uvek poljubi lebac kad oče da zagriže a čika čira s derma kaže al ko ima mlin ne melje ssssvojeručno a ja sam ssssvojeručno sssstoj za tttezgom i dobilo pppproširenje vena a čika vasa kaže pa sad će vene da ti se suze jer ne moraš da stojiš pored tezge i da vadiš ispod tezge, i ja sam stojo al nisam špekulislo a čika čira kaže al lako je tebi ti češ da dobiješ naknadu a šta meni ostaje ššššupalj nos do očiju.

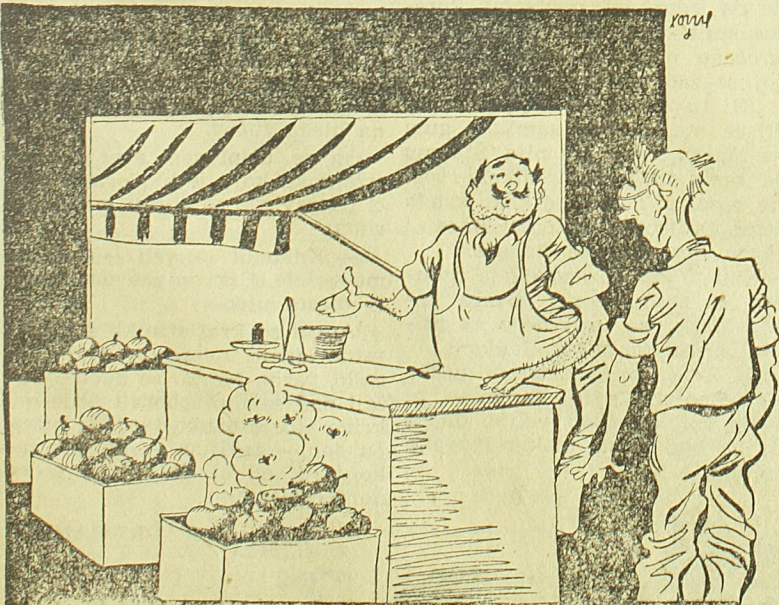
A čika koča dedin pobratim što kaže da je dalekovid i gleda pesto godina unazad i što se naročito okomio na komunistu starca vujadina i diverzanta mijata arambašu strašno se ražestio i kaže da bi najradije uzo pušku pa kreno na terazije d osvaja svoju galanteriju a deda kaže razumem te kočo, da je puška ko peruška i ja bi a čika vasa kaže da je njegov brat čika vlawko od krupnjaka pao na srednjaka al neće da kaže da je dano dušom a čika sima kaže more više bi ja volo da crknem na sto nego da živim ko grof na pet ektara a deda kaže ja njemu jedno zameram što živi apolitično jer mu na radiju ne rade kratki talasi.

Na parastos je došo i čika trifun rčin kućevlasnik a čika đura kaže blago vama što imate petospratne čatrlje i kućerke pa se još u nešto računate a čika trifun se razrogači ko na kirajdžiju pa kaže zar ja nešto, ja sam niko i ništa, sav prihod ide na porez i opravke a deda kaže more šta ti opravlaš, ne bi ti ni bogu ocu okrpilo cev u klozetu nego čim neko kucne u zid a ti dođeš da čuvaš narodnu imovinu a čika trifun kaže jes al znaš šta ja podrazumevam pod narod, dočekaćemo valjda da se oslobodimo poreza ko talijanski industrijalci pa uzdahnju eh kako je bilo lepo živeti u srećnu trulu jugoslaviju.

Onda stadoše da pričaju kako je bivši truli gazda mulatović rasprodo sve po kući pa će sad da proda i jednu kuću a za kratko vreme pošto pije to mu dođe ko da su mu i kuću konfiskovali al čestit i pošten čovek pa neće da se privatira rada a onda je čika boža referiso o raskafanisanima i razbi-fedžisanima pa pomenu i jadnog nidžu što je širio alarmantne vesti o suši alkohola i čeko redove pred bifeom i jadnog velju što je iz kile mesa isterivo četres dva čevapčića preko norme i jadnog janka što je prodavo čvarke od morske svinje četri puta skuplje nego od obične pa kaže da su konfiskovali čak šarca kraljevića marka što ga je držala zora fanu u prestolonaslednika gorkog ulici, ona što ne voli račune i cenovnike.

Čika sima kaže bož oprostilj ja skoro zaboravi svoju vilu u vrnjce što je sad sindikalni han i zamislite moja persa razgovarala s jednim bračnim parom u komšiluku a oni joj kažu da će d otednu u vilu persu pa zamalo nije pala u navesat a čika boža što je imo ortačku galanteriju pa samo ortak radio pomenu i neke razgalanterisane naročito leku što je skupljo lastiš na kilometre da ga negde odbaci ko minha-uzena i praznorafovca milana iz knjaz mihajlove a zatim dođe na red rasknjžarisani bata bora što je bio filatelista naljperista pa onda rasfabričeni ra a što je osto i bez trikotaže i bez gospođe jer mu je kaže postala domaćica pa rastelajeni čika milojica što je prodavo najmodernije antikvite i razbakalisanu manojlo što se žali na izvoz rakije a neko se seti i raspiljarenog čika ilije što je posle rata podigo kuću od crvljivog voća.

ASORTIMAN

— Birajte lubenice koje želite. Ove su zdrave ali malo napukle, a ove su potpuno zrele ali mačićke gnjile. A ako bačete nešto dobro, onda kupite ove zelene.

Reda mora da bude

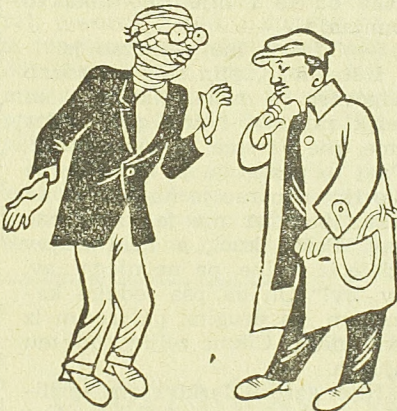

— Sad nemamo vremena za racionalizatorske prijedloge. Valjda vidite da pravimo planove za sniženje cijene koštanja.

KAD ČOVJEKA RIŽ PREGAZI

— Gdje ste tako strašno nastradali? — upitao sam čovjeka koji je izlazio iz Stanice za hitnu pomoć. — Brzina, brzina, a?

Onaj klima glavom, a glava mu velika kao bundeva. „Ufačlovali“ su ga kao bebju. U zavojima mu ostavili samo tri rupe, dvije za oči i jednu za nos i usta, — liči na gnjurca. Spolja su mu čak i naočare flasterom pričvrstili na za-

voje. Nema čovjek spolja uši, pa ne mogu ni naočari da se drže. (Sad tek vidim čemu sve uši služe.)

— Džip ili tramvaj? — pitam ja dalje.

— Ne — vrti on glavom. — Pošta, pošta!

„Pazi, molim te! Pa to je fino! — mislim ja u sebi (ne smijem zbog njega da kažem naglas.) Dosad su se mnogi žalili da se pošta ne žuri dovoljno. A sad se i pošta probudila i razdrmalala, pa čak i gazi svijet pomalo! E, ovo vrijedi da se zapiše!“

Ubjedio sam žrtvu brzine kako će njoj sad baš dobro činiti da svratimo negdje na jednu čašicu.

Samo, sa čašicom je teško išlo: ne da zavoj. Ali neko se u lokalu dosjetio, pa su nam donijeli ljevjak. Tako smo onom prijatelju točili na ljevjak, svakiput kroz onu rupu za usta. Žrtva se raskravila, skinula polovinu zavoja oko usta, pa mi je ispričala svoj slučaj, otprilike ovako:

— Ljekaru sam maloprije kazao da sam pao niz stepenice, na razbijenu flašu. A vama ću da kažem istinu, — da znate da se čuvate.

Udesila me rođena žena.

— Ama, nije moguće! Nema više takvih žena!

— Sad ćete odmah razumjeti! Ja sam otkora oženjen, a sad, od jednom, došlo pismo na moju adresu od... recimo, od izvjesne osobe. Razumijete šta hoću da kažem?

— Aha! Sad počinjem da razumijevam!

— „Žena bila kod kuće, prva primila pismo, vidjela ženski rukopis i otvorila. A u pismu piše mi dotična osoba kako se riješila, veli, da proba sreću! Riješila se da proba sreću u braku su ga kao bebju. U zavojima mu ostavili samo tri rupe, dvije za oči i jednu za nos i usta, — liči na gnjurca. Spolja su mu čak i naočare flasterom pričvrstili na za-

Pa, zašto ste joj, pobogu brate, tako pisali, kad ste već oženjeni?

— U tome i jeste vic! — povika žrtva i poče da treska pesnicom o sto. — Ja jesam njoj pisao, ali kad?! To je bilo prije dva mjeseca! Onda nisam bio oženjen! Zar sam ja kriv, što je ona osoba dobila moje pismo poslije dva mjeseca, tek prije neki dan?!

Pošli smo čuteći, kao što priliči u takvoj nesreći, kad njemu odjednom pade još nešto na pamet:

— I vidite samo, molim vas, kakva je ta naša pošta: njeno pismo se nije izgubilo, nego je — kad ne treba — stiglo za dva dana!

Očigledno, na pošti nisu svi jednaki na poslu, pa zato i ispadaju ovakve nezgode. Ipak bi bar trebalo da utvrde jedan jedinstveni način. Dva mjeseca, ili dva dana. Jer to, brate, nije svejedno.

Neobičan inkubator

Davo bi ga znao ko je pronašao inkubator, ali — zgodna je to izmišljotina. Nasadi se lijepo, pa nit' zucne nit' kvocne, a ispo-vratil — čitavu gužvu pilića. Jedina je nezgoda u tome što i te pileće fabrike vole ponekad da se uzjogune i da izbacuju „škart“ proizvode.

Tako se inkubator na poljoprivrednom dobru Slavonska Požega zainatio nešto i ispiлио nekoliko hiljada pilića, od kojih je polovina zbog „velikog“ staranja upravnika inkubatorske stanice — pocrkala, a upravnik jedva stiže da od silnih poslova primi nagrade za svoj prekovremeni i vrlo „plodan“ rad.

Pošto pilići i dalje tvrdoglavo crkavaju, jasno je da se inkubator ljuti na upravnika što mu nelojalno konkuriše. Doduše, upravnik nije ispiлио nikakve piliće, ali se iz njegovog rada ispi-lio štetačinski odnos prema narodnoj imovini.

Šalajke

Hajde, dragi, ti na rad: s Ritom veži Beograd, pa će prugom, prekonoci — namirnice doći — šalaj!

Veseli smo sada ml: zadrugu smo stvorili, pa radimo, s puno volje, i lakše i bolje — šalaj!

Za otkup se ne plaši da l' će da se premaši; vrijedno nam sele bilo — plan je prebacilo — šalaj!

Distributerska igra

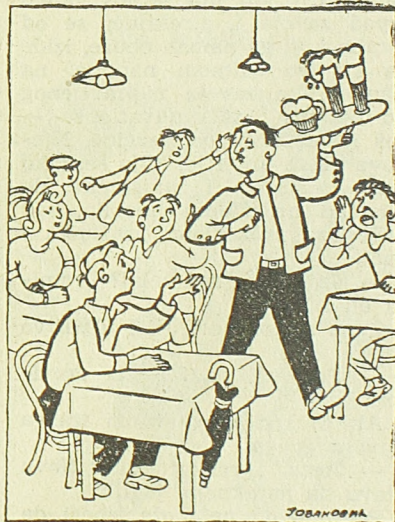
Neka trgovačka preduzeća u Leskovcu izmislila su za svoje potrošače vrlo zanimljivu igru, tako da ovi mogu da se zabavljaju preko cijelog mjeseca. U pitanju je jedna varijanta poznatog „Čovječe, ne ljuti se“: garantovano sljedovanje se ne dijeli odjednom, već svaki artikl posebno. Potrošačima na taj način nikad nije dosadno, pošto svaki čas veselo skakuću do prodavnice.

Ova igra je izazvala kod potrošača pravo oduševljenje, pa su donijeli odluku da i oni za ove distributere izmisle nešto slično, pa makar se ovi i — naljutili.

SILOM TURISTI

Uprava gradilišta hidrokombinata „Mavrovo“ pomaže razvoj turizma na vrlo originalan način. Ona još nikako ne osniva službu radničkog snabdijevanja, pa su radnici prinuđeni da naprave za svaku potrebu po jedan izlet do Gostivara da bi se snabdijeli. Istina, zbog ovih izleta propadne po koji radni dan, a i sam pokazatelj izostanaka polet u vis, ali — ko će da gleda i na te sitnice!

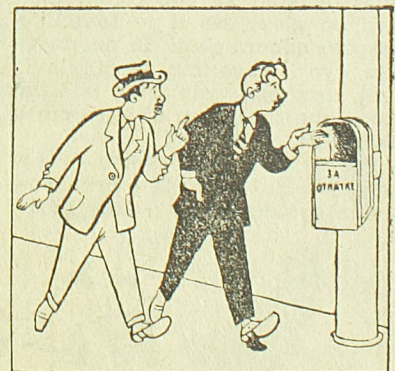
Neutralan

— Druže, molim te, kada ću dobiti pivo?

— A otkud ja to znam? Nisam prorok!

PRAKTIČNO

— E, ovo ti je zgodno za štednju. Ako bačiš tramvajsku kartu na trotetar platiš dvije banke kazne, a ako ubaciš u sandučić — uštediš te dvije banke!

GADZA-MARKO Bumbar još pred rat sazdao je veliku lepu kuću sa dva doksata. Na svakom doksatu domaćica mu odnegovala muškaticu i šeboje, prozore zastrla belim čipkanim zavesama.

— To je — ima običaj da kaže gazda-Marko — za ovoga didiju! Pritom se kucne po svojim širokim grudima.

A u dnu dvorišta, iza nove crvene štale i sivog, masivnog hrastovog ambara, naherila se bundučara, kuća gazda-Markovih predaka. To je ođaja u koju skoro nikad niko više i ne ulazi. Odozgo se nadnele krive, zagaravljene grede. Čoškovite pritisnule paučina, visi u peškirimu. No poslednjih dana paučinu je razbio iznenadni stanovnik, — niko drugi do sam „didija“ gazda-Marko Bumbar. Povazan sedi na rasturenom kamenju oko negdašnjeg ognjišta, podnimio se, nabio glavu među dlanove i frkće. A glava mu i inače golema kao merica — p njoj je dobio nadimak —, došla još veća i uopšte veoma neobična. Na ono malo svetlosti što dopre kroz zapašenu badžu ipak se da nazreti da je ta glava vazda koječim umotana. Po licu sve do usta, pale nekakve „froncle“. Gazda-Marko počesto podiže i zagleda levu nogu, koja je takođe zamotana.

Najednom čuje se slab šum kraj vrata. Marko se trgne i jače frkne. Osluša.

— Fta kucáš, ulazi! — provrška, jer po kucanju vidi da mu je to žena, jedina koja zna gde je on i, po njegovom naređenju, krišom mu donosi mleko, jer, otkađ mu se desila nesreća u kojoj su mu se i zubi rasklimatali, sem mleka ništa u usta ne uzima.

— Neću ništa, — goropadno otseče Marko i pokaza ženi podlaticu, znak da se brzo gubi.

— Ali imaš poziv. Zovu te u odbor, — reče tiho žena.

Marku zaigraše svi damari, kad pomisli da ovakav treba da ide u odbor, što znači da prođe kroz čitavo selo. Gnevnan, podvignu ženi da se odmah tornja i s pozivom trlja glavu kako zna i ume.

Sutradan u podne žena se opet pojavila. Sjaudila se na vratima:

— Moraš odmah u odbor. Došao i milicionar. Veli: „Opasna je stvar. Gde je da je, nađi ga. Neka se ne igra glavom.“

Marko razrogači ono svoje volujsko oko što mu se još videlo ispod zavoja i, stresajući se od straha koji ga namah obuze, iziđe sa svojom čalmom napolje, na dan. Preko zavoja napravljenog od peškira i šala uhvatio se — još jedan zavoj od paučine. Njegova plava arterija, koja se, iako malo postarela i zamašćena, do onomad na njemu blistala, sad beše sva prekrivena prašinom i čadi.

— Koji im je sad belaj? — upita on smireno.

Žena samo obori oči i plašljivo reče:

— Presvuci se, i da te previjem.

Ali to kod njega samo izazva navalu gneva:

— Jeste, „presvuci se“! Novu glavu da natakem, je li?

Pomisao da ne može izbeći da sa zavojima prođe kroz sokake uzruja ga i on, u ljutini, kad već ne može da sakrije rane ni zavoj, a verovatno ni sve ostalo što je s tim u vezi, reši kao nekom zainat da pođe odmah takav kakav je. Kao vihor dolete do vratnica nakraj dvorišta i sve zverajući levo-desno usplahireno zakorači sokakom ka odboru, premećući po glavi šta li je to toliko naspelo odborcima da on dođe. „Pa evo“, kuva mu se u glavi, svoj uzavreloj, „dolazim iz istih stopa, ma da umem d' okrenem i drugi list, jakako!“

Pre desetak godina, isto ovako kao sada, došao gazda-Marku poziv iz opštine. Čopavi Rile pozi-

Letnja priča

III: Gazda-Markovo magnovenje

var dokrivuljao do gazdinog podruma i rascijukao se:

— Ej, Marko, poziv imaš.

A Marko baš vukao vino na crevo, pa onim crevom preko Rilevovih leđa.

— Šta me — kaže — zivkaš, kad vidiš da poslujem!

Ume gazda-Marko, dakle, i ta-

— Bre, kumo, — veli joj približavajući se — baf fteta fto se udade za onog tvog svetog Arandela.

A crkvenjakovica, mesto da se, slušajući ga, topi od milja kao obično, naglo prhnu od ograde. On se opet nađe sam na pustom seoskom putu u ovo toplo avgu-

našli da laju. To je sve tako bilo, i to Marko priznaje, a priznaće i u odboru. Ali što da ga za to uzimaju na odgovornost, sem ako nije pizma, jer se zna, otkađ postoji Osoje, da skoro sva osojska pašćad ramlju na jednu, drugu, treću ili četvrtu šapu ili na po dve u istj mah?

Taman to misli gazda-Marko, a ispred njega protrča žut pas, pa kad ga vide, skiknu i izgubi se s puta. A uplašio se i Marko, jer mu se za trenutak učini da je to jedan dobro mu poznati žučov, ma da to taj žučov uopšte nije bio, već sasvim drugi džukac.

Ne mogu mu, preslišava se dalje Marko, ništa ni zbog toga sa onim žučovom, jer tu i nije stradao žučov, već on, gazda-Marko. Kad je onog dana došao skoro do pred svoju kuću, gazda-Marko je stvarno zavrlićao kamen na već pomenutog žučova, koji je režao iz bagrenjara. Ali, kamen još čestito nije ni izleteo iz šake, a žučov, nekakva gadna, grivasta, dugouha psina, koju Marko pre toga nije ni zapazio u Osoju, ruknu na njega iz sve snage. Marko se mahnu borbe i bezobzirce polete da preskoči nekakvu ogradu od trnja i kolja, da se dohvati komšijske štale. No žučov ga dočepa za nogu i — ujede. Malo mu to bilo, nego uhvatio gazda-Marko i za tur, pa ne pušta. Marko juriš u trnje jednom, drugi put, dok ga najzad ne posluži sreća junacka, te se nađe preko trnja i kolja, van žučinog domašaja.

Za sve to, razume se, ne može gazda-Marku niko ništa. I što se posle sakrio u metle takođe nije ništa, jer svaki bi se dronja sklanjao od sveta kad bi ga snašao takav belaj, a da se ne skloni on, gazda-Marko, čovek od ugleda.

Kad bi blizu odbora, gazda-Marko se uplašio još jednog psa, opet žutog, ali brzo se smiri jer poznade mirnog gazda-Jankovog klempu. Još mu i potepa:

— Kucó, kucó!

Podiđe ga čak i nekakva radost što klempa mahnu repom.

No u vezi s klemptom, ali ne zbog klempe, Marka ipak najednom protrese pravi, teški strah kakav dotle nije osetio. Pred očima mu puče čitav onomadnašnji dan, kad se s njim zbio zao udes. Potom mu sve to iščeze iz glave i ostade da se u njoj okreće samo još klempin gospodar, gazda-Janko.

„Zbog tebe me zovu, majčine sine!“ — svojim teškim mislima obrati se Marko gazda-Janku koji mu se raskrećio u glavi, pa ga, čini mu se, još i grebe, ima valjda klince na opancima.

„To je, dakle, ono glavno“, — premišlja Marko premro od straha toliko da prosto ne može da izdrži još desetak koraka koliko mu treba do belo okrećene odborske kuće, na kojoj se žari novi, široki crep.

„Ni tu nisam ja kriv, ali spetljaće me, propao sam“ — gubi se Marko, trne, živ nije. Šta mu je samo to trebalo, nikako sebi ne oprašta. I čudi se kako sva ta strahota ispade iz čista mira i skoro bez njegove krivice.

Kad je ono saznao da je zadužen sa šesdeset pet tovara gazda-Marko se, pre nego sa psima, susreo sa gazda-Jankom.

— Znaš, bre, računam nešto, — rekao mu gazda-Janko — ne valja rat. Ponekad velim, da je da ne bude rata, makar i ovako ostalo!

„Uvek taj nešto filozofira, u grubu filozofirao dabogda!“ — proklinje ga sada Marko, jer se lepo seća da ga je baš tom filozofijom izazvao da kaže ono najopasnije što će ga sad stati glave. Da, tako su i poručili: u pitanju je glava njegova, Markova.

— Vala, neka ne ostane ovako, makar bilo i rata! — priseća se da je tada rekao Janku i, polazeći, tako ratoboran, da se blije sa psima, čini mu se da je dodao: — Kajiš od vršalice bli trebalo iseći, sve na partiće nolo!

„Vidiš, ludak, on stvarno isećao! A ja sad glavu da gubim!“ — i učini se Marku da mu već skidaju glavu. On zažmure, zlo da ne gleda.

Kad posle grobne tišine i izgubljenosti opet oseti glavu na ramenima i otvori ono svoje šljivasto oko, Marko vide da je okružen ljudima. On se u njih dobro zagleda. Poznao je predsednika, sekretara i dvojicu-trojicu mladića iz milicije koji su ga uhvatili ispod mišica pa, oseća, drže ga čvrsto, ne puštajući.

— Daću ja onih pedeset tovara, — iskolaćio gazda-Marko oko.

— Daceš, dabome. To mora da se da, — veli meko predsednik.

— Sa kajišom nemam veze, — balaveći podrtava gazda-Markova razlupana vilica.

Pretsednik se zглеda sa sekretarom.

— Opasna je to stvar, još ova vrućina, — vrti glavom sekretar. — Sto, bre, odmah ne prijavi da te pas ujeo? — prekorno pita

ko. Zna to celo selo. I nije on, kao što ih ima u svetu, neka obična prznica, koja se naljuti, pa posle ništa, vidiš mlakonju. Ne, ume on da istera svoje. Na primer, u ovom slučaju, nije se gazda-Marko smirio dok, za kaznu, nije najuren iz službe taj izrod od pozivara.

Valjda samo jednom Marko nije bio toliko uporan da prznikluk tera do kraja, bar ne u istom pravcu. Kupio on pre rata dobar, nov motocikl. Niko pre njega u Osoju nije imao ni običan bicikl, a gazda-Marko isturio celih dvestet hiljada za mašinu, naučio da je tera, pa samo šnira kroz srez. Koliko jutru u Osoju, a do podne otišao u pedeseto selo i evo ga opet drči kroz Osoje. Razbeže se deca, koze, prasad, guske i čurke, nastane ih piska, vrekanje, groktanje, gakanje i kukanje. Dok trenese, gazda-Marko dopadne pred seosku mehanu i, zajapuren i prašnjav, nateže pivo iz boce, i ne gledajući na seljake koji se okupe oko neugašenog razbrektalog motocikla, pa im kovač Milojica objašnjava gde je paljenje, gde su brzine, gde kočnica.

Sve je bilo lepo s motociklom, dok jednog dana, mesto da stane na drum ispred mehane, gazda-Marko ne udari u brest kraj drumu i ne slete s motocikla, koji se skrši u jarak. Sav izubijan i izderan, gazda opsova motociklu oca i mater i na licu mesta, pred mnoštvom ljudi, iz inata ga prodade kovaču Milojici bud-zašto, za neke dve-tri hiljade dinara.

Ali koliko posle nedelju dana stišao se gazda-Markov gnev prema motociklu. U znak pišmana i raskida pogodbe bacio je Milojici one dve-tri hiljade na meh.

I taj motocikl prodrča danas kroz ufačlovanu gazda-Markovu glavu, ali mu se uspomena na to prikaza samo kao dokaz njegove sile i snage i pomože mu da se nekako ušćeperi i sigurnije korača prema odboru, gde će on, tako nešto smišlja, samo ako ustreba, okrenuti list kakav je nekad umeo i te kako dobro da okrene.

Sa tim samopouzdanjem gazda-Marko naiđe i kraj crkvenjakove kuće. Kod ograde ugleda crkvenjakovicu, drusnu rumenih obraza, sa kosom koja je bojena šišarkom, pa došla crna kao gavranovo krilo. U vranjoj kosi, zadenu ta za uvo, raskokala se crvena ruža. Zaboravljajući kako izgleda, gazda-Marko još poizdalje uze kicoški da se poljuljkuje pri hodu i kreše golemim okom.

stovsko, radno podne. Ispod crkvenjakovog koša zalaja još i pas. Gazda-Marko stuknu od ograde, postajući namah svestan svog jadnog položaja.

Glava ga štreću. On prevuče rukom po čalmi, sa koje skide krpku satkanu od paukovih mreža. Dođe mu na um da će ga u odboru pre svega ispitivati zbog ovih zavoja. Naiđe mu krv u okrugle, svinjaste obraze, i inače crvene od mrlja spečene krvi. Uplaši se, ali razumeđe da to u stvari nije strah, već stid što tako izgleda. Uze da umuje da on baš ništa nije kriv.

Njemu su rekli da treba da preda pedeset tovara žita. On se malčice bunio, ali više reda radi, tako da to i nije bilo nikakvo bunjenje.

— Odraste me — kazao je.

I šta je to, pita se i pouzdano odgovara — ništa. Naučio i on jezik za zube i zna gde se šta sme, gde ne sme. A već posle... Pa i to posle, šta je bilo? On je bio ljut i morao je na nekom da iskali bes, jer mu je takva narav. Pošao kući, a neki zeljov izlete iz vrzine, pa na njega „av, av, av!“ On na psa jednim kamenom, pa drugim, pa trećim iz sve snage. Ciknu zeljov, ode mu njuška.

Nije gazda-Marko tom prilikom prošao ni sto koraka i krv mu se još nije smirila, a na njega zalajao opet tako nekakav zeljov, samo kus i čuljav.

— Zar i ti kusi? — navalio Marko kamenjem na čulju.

Dok je stigao do kuće, obangavio je desetak što zeljova, što kusova, što šarova, da zapamte na koga su lajali i kad su baš

